

Dosarul nr. 3ra-672/21

Instanța de fond: Judecătoria Edineț, sediul central – N. Bobu

Instanța de apel: Curtea de Apel Bălți – A. Toderăș, E. Bejenaru, A. Gheorghies

DECIZIE

07 iulie 2021

mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit
al Curții Supreme de Justiție,

în componența:

Președintele ședinței, judecătorul
judecătorii

Tamara Chișca-Doneva
Nicolae Craiu
Nina Vascan
Victor Burduh
Maria Ghervas

examinând recursul declarat de către Liubov Voloșenco,

în cauza de contencios administrativ intentată la acțiunea depusă de către Liubov Voloșenco împotriva Consiliului raional Briceni, persoană terță Ministerul Finanțelor cu privire la anularea actului administrativ și restituirea bunurilor sau contravalorii bunurilor confiscate în urma represiunii politice,

împotriva deciziei din 16 martie 2021 a Curții de Apel Bălți, prin care s-a casat hotărârea din 20 iulie 2020 a Judecătoriei Edineț, sediul central și s-a emis o decizie nouă, prin care s-a declarat inadmisibilă acțiunea depusă de către Liubov Voloșenco,

constată:

La 02 mai 2019 Liubov Voloșenco a depus acțiune în contencios administrativ împotriva Consiliului raional Briceni, prin care a solicitat anularea deciziei Comisiei speciale pentru examinarea cererilor privind restituirea bunurilor confiscate în urma represiunilor politice pe lângă Consiliul raional Briceni nr. 01/04 din 28 martie 2019, restituirea bunurilor sau contravalorii bunurilor confiscate de la părinți și bunei în urma represiunilor politice.

În motivarea cererii de chemare în judecată Liubov Voloșenco a menționat că aceasta împreună cu părinții, bunei și fratele au fost supuși represiunilor politice, fiind ridicată și deportată în s. Baidarî, r-nul Polovinschi, regiunea Curgan, RSSR.

Reclamanta a susținut că potrivit certificatului Procuraturii Generale nr. 21-879/07 din 25 octombrie 2007 se confirmă faptul că Ivan Pritula, a.n. xxxxx, Liubov Pritula a.n. xxxxx, Vasilii Pritula, a.n. xxxxx, Sava Pritula a.n. xxxxx, Grigorii Pritula, a.n. xxxxx, Liubov Pritula a.n. xxxxx, originari și locuitori ai s. Cotelinea, r-nul Lipcani, represați în anul 1949 de către organele nejuducătorești, au fost reabilitați la 31 mai 1998 de către Ministerul Afacerilor Interne în conformitate cu prevederile art. 3 al Legii cu privire la reabilitarea persoanelor. Totodată, s-a confirmat faptul că Ivan Pînzari-Tcaci a.n. xxxxx, Anna Pînzari-Tcaci a.n. xxxxx, originari și locuitori ai s. Cotelinea, r-nul Lipcani, represați în anul 1949 de către organele nejuducătorești, au fost reabilitați la 10 aprilie 1989 de către Ministerul Afacerilor Interne.

Prin urmare, membrii familiei Pritula și Pînzari-Tcaci au fost recunoscuți ca victime ale represiunilor politice. Reclamanta de asemenea a fost reabilitată și i-a fost eliberată legitimația respectivă de Comitetul executiv raional Briceni.

Liubov Voloșenco a mai evocat că atât bunicii, cât și părinții ei au decedat, iar potrivit certificatului de moștenitor legal nr. 2182 din 15 decembrie 2015 ea a devenit moștenitoarea averii succesorală a lui Ivan Pritula. Averea succesorală, pentru care este eliberat certificatul menționat, constă din dreptul de a cere în temeiul Legii privind reabilitarea victimelor represiunilor politice nr. 1225-XII din 08 decembrie 1992, restituirea bunurilor confiscate, naționalizate și scoase în orice alt mod din posesia sau recuperarea valorii acestora, prin achitarea de compensație ce revin lui Ivan Pritula, reabilitat de Ministerul Afacerilor Interne la 31 mai 1998, în baza certificatului nr. 21-879/07 din 25 octombrie 2007 eliberat de Procuratura Generală.

Conform datelor serviciilor arhivă a Consiliului raional Briceni se confirmă că familiei lui Ivan Pînzari și Annei Pînzari la momentul ridicării și deportării în anul 1949 în urma represiunilor politice au aparținut următoarele bunuri: pământ cu suprafața de 2 hectare; casa de locuit anul construirii 1921; șopron anul construirii 1904; două oi, fapt confirmat prin extrasul nr.200 din februarie 1990 din Cartea gospodăriilor consiliului sătesc Coteala raionul Briceni pe anii 1947-1949. Prin actul nr. 5969 din 18 noiembrie 1949 întocmit de comisia pe lângă Consiliul sătesc Coteala se certifică că la această dată de la Ivan Pînzari au fost confiscate și transmise Consiliului sătesc Coteala următoarele bunuri: casa de locuit; șopron, în total bunuri în sumă de 1050 ruble.

Conform datelor serviciilor arhivă a Consiliului raional Briceni se certifică că familiei Ivan Pritula și Liubovi Pritula la momentul ridicării și deportării în anul 1949 în urma represiunilor politice le-au aparținut următoarele bunuri: casa de locuit anul construirii 1913; șopron mare anul construirii 1918; plug de fier cu un fier; căruță de fier de 2 cai; boroane de lemn cu colți de fier; pământ în total 490 ha; iepe; vaci; 10 oi, fapt confirmat prin extrasul nr.99 din februarie 1990 din Cartea gospodăriilor consiliului sătesc Coteala raionul Briceni pe anii 1947-1949. Prin actul nr.6011 din 17 noiembrie 1949 întocmit de comisia pe lângă Consiliul sătesc Coteala se certifică că la această dată de la Ivan Pritula au fost confiscate și transmise Consiliului sătesc Coteala următoarele bunuri: casa de locuit, șopron, în total bunuri în sumă de 500 ruble.

În aceste circumstanțe Liubov Voloșenco la data de 11 noiembrie 2018 s-a adresat la Comisia specială pentru examinarea cererilor privind restituirea bunurilor confiscate în urma represiunilor politice pe lângă Consiliul raional Briceni, solicitând restituirea valorii bunurilor confiscate de la părinți și bunici.

Prin decizia nr. 01/04 din 28 martie 2019 Comisia specială a refuzat admiterea cererii de restituire a bunurilor sechestrate în urma represiunilor politice din motiv că Liubov Voloșenco nu a prezentat, în termenul solicitat acte confirmative referitor la partea rămasă nedespăgubită a averii confiscate, nu a prezentat acte de evaluare a averii confiscate. Totodată s-a constatat că Comitetul executiv raional Briceni prin decizia din 17 iulie 1990 a hotărât să-i achite despăgubiri pentru averea confiscată bunelului reclamantei, iar prin decizia din 13 iunie 1990 a hotărât să achite despăgubiri pentru acelaș motiv părinților reclamantei, decizii care nu au fost atacate în instanța de judecată.

Nefiind de acord cu decizia autorității competente, Liubov Voloșenco a contestat-o în instanța de contencios administrativ, susținând că actul administrativ individual defavorabil emis de autoritatea competentă este unul ilegal. Totodată a menționat că

autoritatea publică a apreciat greșit că Comisiei nu i-au fost prezentate actele necesare indicate în pct. 5 din Regulamentul sus-menționat, cât și nu sunt întemeiate concluziile Comisiei speciale de a respinge cererea pe motivul existenței deciziilor Comitetului executiv raional Briceni din 17 iulie 1990 și 13 iunie 1990, prin care se certifică doar faptul că organul emitent a examinat problema familiei, însă aceștia nu au fost real despăgubiți prin bunurile, ori contravaloarea acestora.

În mod egal, reclamanta a evocat că consideră incorectă aprecierea autorității publice competente precum că actele de evaluare nu au fost prezentate, or acestea se determină în temeiul art. 12, alin. (9) din Legea nr. 1225-XII din 08 decembrie 1992. În plan procedural, reclamanta a denunțat că nu s-a respectat procedura prevăzută în pct. 8 din Regulamentul sus-menționat precum dacă persoana nu deține toate documentele necesare, Comisia recepționează cererea, acordându-i termen pentru depunerea ulterioară a documentelor ce lipseau la momentul depunerii.

Prin încheierea instanței de fond din 24 februarie 2020 a fost atras în calitate de terț Ministerul Finanțelor.

Judecătoria Edineț, sediul central, prin hotărârea din 20 iulie 2020 a admis parțial cererea reclamantei, a anulat decizia nr. 01/04 din 28 martie 2019 a Comisiei speciale, a respins ca tardivă pretenția privind restituirea bunurilor sau contravalorii bunurilor confiscate în urma represiunii politice. (f.d. 163,179-187, vol.I)

Instanța de fond a reiterat că conform art. 12¹ din Legea nr. 1225-XII din 08 decembrie 1992, cererile de restituire a bunurilor confiscate, naționalizate sau scoase în orice alt mod din posesie, ori de recuperare a valorii acestora se înaintează în decurs de 3 ani de la data înștiințării persoanei supuse represiunilor despre reabilitarea acesteia și se examinează în termen de până la 6 luni de la ziua depunerii.

Totodată, conform art. 2, alin. (1) Legea nr. 1225-XII din 08 decembrie 1992 cetățenii Republicii Moldova, supuși represiunilor politice și ulterior reabilitați, în privința cărora, la data intrării în vigoare a prezentei legi, a expirat termenul de prescripție pentru depunerea cererii de restituire a bunurilor de care au fost deposedați, se pot adresa comisiilor speciale cu cererile respective în termen de un an de la data intrării în vigoare a prezentei legi. Sub incidența prezentei legi nu cad persoanele supuse represiunilor politice și ulterior reabilite, care au fost despăgubite până la intrarea în vigoare a prezentei legi.

Instanța de fond a conchis că pornind de la faptul că Liubov Voloșenco a fost reabilitată la data de 31 mai 1998, însă abia la 11 noiembrie 2018 s-a adresat Comisiei speciale cu o cerere privind restituirea sau recuperarea bunurilor confiscate de la familia părinților Pritula și bunelul Pînzaru, Comisia specială trebuia să respingă cererea ca tardivă, motiv ce servește temei pentru anularea deciziei nr. 01/04 din 28 martie 2019 a Comisiei speciale.

Hotărârea primei instanțe a fost contestată de către Liubov Voloșenco, reprezentată de avocatul Antonina Ivașciuc, Ministerul Finanțelor și Consiliul raional Briceni.

Prin încheierea din 15 octombrie 2020 Curtea de Apel Bălți a declarat inadmisibil apelul declarat de către Liubov Voloșenco, reprezentată de avocatul Antonina Ivașciuc, din motivul neprezentării motivării apelului în termen.

Totodată, instanța de apel a reținut că Ministerul Finanțelor și Consiliul raional Briceni au respectat prevederile art. 232 din Codul administrativ și au contestat în termen hotărârea instanței de fond.

Prin decizia din 16 martie 2021 Curtea de Apel Bălți a casat integral hotărârea Judecătorei Edineț, sediul central din 20 iulie 2020 și a declarat inadmisibilă acțiunea în contencios administrativ înaintată de Liubov Voloșenco. (f.d. 11,12-25, vol.II)

Împotriva deciziei instanței de apel a depus recurs Liubov Voloșenco, prin care a solicitat admiterea recursului, casarea deciziei Curții de Apel Bălți din 16 martie 2021 cu menținerea hotărârii primei instanțe. (f.d. 42,47-51, vol. II)

În motivarea recursului Liubov Voloșenco a menționat că Comisia specială a apreciat incorect prevederile pct. 5 din Regulamentul sus-menționat, ori aceasta a depus toate documentele necesare în acest sens. În plus, a susținut că nu sunt întemeiate concluziile comisiei de respingere a cererii din motivul existenței deciziilor Comitetului executiv raional Briceni din 17 iulie 1990 și 13 iunie 1990. Recurenta a mai enunțat că decizia contestată a fost emisă în contradicție cu prevederile articolelor 3,8,12 din Legea nr. 1225-XII din 08 decembrie 1992, iar refuzul în compensarea bunurilor confiscate îi încalcă dreptul consacrat de art. 1 din protocolul nr.1 la Convenție și art. 46 din Constituția Republicii Moldova.

Cu referire la termenul de depunere a recursului se reține că conform art. 245 din Codul administrativ recursul se depune la instanța de apel în termen de 30 zile de la notificarea deciziei instanței de apel, dacă legea nu stabilește un termen mai mic. Instanța de apel transmite neîntârziat Curții Supreme de Justiție recursul împreună cu dosarul judiciar. Motivarea recursului se prezintă Curții Supreme de Justiție în termen de 30 de zile de la notificarea deciziei instanței de apel. Dacă se depune împreună cu cererea de recurs, motivarea recursului se depune la instanța de apel.

Instanța de apel a pronunțat decizia la data de 16 martie 2021.

Dispozitivul deciziei instanței de apel a fost notificat recurenteii la 31 martie 2021, fapt confirmat prin avizul de recepție DS8000955836AS, iar decizia motivată la 27 aprilie 2021, fapt confirmat prin avizul de recepție DS8001397928AS. (f.d. 29, 39, vol. II)

Conform art. 1 din Hotărârea Parlamentului nr. 49 din 31 martie 2021 s-a declarat stare de urgență pe întreg teritoriul Republicii Moldova pe perioada 01 aprilie – 30 mai 2021. Curtea Constituțională prin hotărârea nr. 15 din 28 aprilie 2021 a declarat neconstituțională Hotărârea Parlamentului privind declararea stării de urgență nr. 49 din 31 martie 2021.

Totodată, prin dispoziția nr. 3 din 15 aprilie 2021 a Comisiei pentru Situații Excepționale a Republicii Moldova, termenele de prescripție și termenele de decădere de orice fel au fost suspendate pe toată durata stării de urgență și anume 01 aprilie -28 aprilie 2021.

Astfel, coroborând normele legale precitate, Colegiul a conchis că, în condițiile speței, termenul de procedură de 30 zile instituit de legiuitor pentru valorificarea dreptului de a ataca în ordine de recurs decizia din 16 martie 2021 a Curții de Apel Bălți a început să curgă din ziua imediat următoare datei suspendării stării de urgență și anume 29 aprilie 2021, iar data limită de depunere a recursului fiind ziua de 28 mai 2021, ora 24.00.

Liubov Voloșenco s-a conformat prevederilor legale și la 04 mai 2021 a depus recursul nemotivat, iar la 19 mai 2021 recursul motivat.

Curtea Supremă de Justiție la 21 mai 2021 a expediat în adresa Ministerului Finanțelor și Consiliului raional Briceni pentru notificare copia recursului depus de către Liubov Voloșenco.

Însă, Ministerul Finanțelor și Consiliul raional Briceni nu au făcut uz de dreptul

procedural de a depune referințe, prin care să-și expună opinia asupra motivelor formulate în cererea de recurs.

Prin încheierea din 16 iunie 2021 a Curții Supreme de Justiție recursul depus de către Liubov Voloșenco împotriva deciziei din 16 martie 2021 a Curții de Apel Bălți s-a numit spre examinare în fond, în complet de cinci judecători.

Verificând argumentele invocate în recurs pe baza materialelor din dosar, completul specializat pentru examinarea acțiunilor în contencios administrativ al Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție a ajuns la concluzia de a admite recursul înaintat și a casa decizia din 16 martie 2021 a Curții de Apel Bălți, cu remiterea cauzei la rejudecare în instanța de apel din considerentele ce preced.

Articolul 248 din Codul administrativ stipulează la alin. (1), lit. d) că, examinând recursul, Curtea Supremă de Justiție adoptă decizie, prin care casează integral decizia instanței de apel și restituie cauza instanței de apel dacă, în baza limitelor stabilite de lege ale examinării recursului, nu poate adopta o soluție finală în acest caz.

În interpretarea art. 244, alin. (2) coroborat cu art. 231, alin. (2) din Codul administrativ, pentru procedura de recurs se aplică corespunzător prevederile cap. III din cartea a treia, dacă din prevederile prezentului capitol nu rezultă altceva. Pentru procedura în apel se aplică corespunzător prevederile cap. II din cartea a treia, dacă din prevederile prezentului capitol nu rezultă altceva.

La rândul său, în corespundere cu art. 22 și art. 219, alin. (1) din Codul administrativ, instanța de judecată este obligată să cerceteze starea de fapt din oficiu în baza tuturor probelor legal administrate, nefiind legată nici de declarațiile făcute, nici de cererile de solicitare a probelor înaintate de participanți.

În conformitate cu prevederile art. 194 din Codul administrativ, (1) în procedura în prima instanță, în procedura de apel și în procedura de examinare a recursurilor împotriva încheierilor judecătorești se soluționează din oficiu probleme de fapt și de drept. (2) În procedura de examinare a cererilor de recurs, hotărârile și deciziile contestate se examinează din oficiu în privința existenței greșelilor procedurale și aplicării corecte a dreptului material.

Recapitulând esența litigiului în scopul verificării aplicării corecte a dreptului material și procedural, instanța de recurs reține starea de fapt constatată de instanțe și confirmată de părți.

Astfel, probatoriul acumulat în materialele dosarului demonstrează că prin certificatele Procuraturii Generale nr. 21-879/07 din 25 octombrie 2007 se confirmă faptul că Ivan Pritula, a.n. xxxxx, Liubov Pritula, a.n. xxxxx, Vasilii Pritula, a.n. xxxxx, Sava Pritula, a.n. xxxxx, Grigorii Pritula, a.n. xxxxx, Liubov Pritula, a.n. xxxxx, originari și locuitori ai s. Cotelinea, r-nul Lipcani, represați în anul 1949 de către organele nejudicătorești, au fost reabilitați la 31 mai 1998 de către Ministerul Afacerilor Interne, iar Ivan Pînzari-Tcaci, a.n. xxxxx, Anna Pînzari-Tcaci, a.n. xxxxx, originari și locuitori s. Cotelinea, r-nul Lipcani, represați în anul 1949, au fost reabilitați la 10 aprilie 1989 de către Ministerul Afacerilor Interne. (f.d.13 14, vol.I)

Potrivit certificatului de naștere NA-VI 0993219 se confirmă faptul că Liubov Pritula este fiica lui Ivan Pritula și Liubovi Pritula. (f.d.19, vol.I)

Potrivit certificatului de căsătorie CS-V 0842626 se confirmă înregistrarea căsătoriei între Grigore Voloșenco și Liubov Pritula, numele în urma căsătoriei fiind Voloșenco. (f.d. 20, vol.I)

Potrivit certificatului de moștenitor legal nr. 2182 din 15 decembrie 2015 Liubov Voloșenco a devenit moștenitoarea averii succesoriale a lui Ivan Pritula. (f.d. 18, vol.I)

La data de 11 noiembrie 2018 Liubov Voloșenco a depus la Comisia specială pentru examinarea cererii privind restituirea bunurilor confiscate în urma represiunilor politice pe lângă Consiliul raional Briceni cerere, prin care a solicitat restituirea contravalorii bunurilor confiscate de la părinți și bunei.

Prin decizia nr. 01/04 din 28 martie 2019 Comisia specială a refuzat admiterea cererii de restituire a bunurilor sechestrate în urma represiunilor politice. (f.d. 2-10, vol. I)

Nefiind de acord cu decizia nr. 01/04 din 28 martie 2019, la 02 mai 2019 Liubov Voloșenco s-a adresat în instanța de judecată cu prezenta acțiune față de Consiliul raional Briceni, persoană terță Ministerul Finanțelor, prin care a solicitat:

- anularea deciziei Comisiei speciale pentru examinarea cererilor privind restituirea bunurilor confiscate în urma represiunilor politice pe lângă Consiliul raional Briceni nr. 01/04 din 28 martie 2019,

- restituirea bunurilor sau contravalorii bunurilor confiscate de la părinți și bunei în urma represiunilor politice.

Prin hotărârea din data de 20 iulie 2020 a Judecătoriei Edineț, sediul central s-a admis parțial cererea reclamantei, s-a anulat decizia nr. 01/04 din 28 martie 2019 a Comisiei speciale, s-a respins ca tardivă pretenția privind restituirea bunurilor sau contravalorii bunurilor confiscate în urma represiunii politice. (f.d. 163,179-187, vol.I)

Curtea de Apel Bălți prin decizia din 16 martie 2021 a casat integral hotărârea Judecătoriei Edineț, sediul central din 20 iulie 2020 și a emis o nouă hotărâre prin care a declarat inadmisibilă acțiunea în contencios administrativ înaintată de Liubov Voloșenco. (f.d. 11,12-25, vol.II)

Pentru a ajunge la această concluzie instanța de apel a reținut că prin Legea nr. 116 din 19 iulie 2018 a fost adoptat Codul administrativ, care a intrat în vigoare la data de 01 aprilie 2019, iar potrivit art. 258 din Codul administrativ, procedurile administrative și procedurile prealabile inițiate până la data intrării în vigoare a prezentului cod, care nu au fost finalizate până la 01 aprilie 2019, se vor finaliza conform prevederilor legale valabile până la data intrării în vigoare a prezentului cod.

Astfel, Curtea de Apel Bălți a menționat că respectarea condițiilor de admisibilitate a acțiunii înaintate de către Liubov Voloșenco urma a fi verificată prin prisma cadrului legal în vigoare la data inițierii procedurii administrative.

Instanța de apel a reiterat că art. 14 din Legea contenciosului administrativ impune drept una din condițiile de admisibilitate respectarea procedurii prealabile, înafara de cazurile expres prevăzute de lege că acțiunea poate fi înaintată nemijlocit instanței de contencios administrativ. Totodată, instanța de apel a subliniat rolul important al procedurii prealabile în verificarea legalității actelor administrative individuale, nu doar ca o simplă formalitate, dar ca un mijloc legal și efectiv de protecție a persoanei împotriva intervențiilor puterii publice prin intermediul actului administrativ individual. Procedura prealabilă constituie o garanție de apărare suplimentară a persoanei afectate printr-un act administrativ și totodată o modalitate de auto corecție a autorității publice din perspectiva respectării principiului legalității administrației publice, consacrat de art. 21 din Codul administrativ. Astfel, controlul jurisdicțional al procedurii prealabile împreună cu legalitatea actului administrativ contestat constituie un tot întreg.

La caz, instanța de apel a constatat că Liubov Voloșenco s-a adresat direct cu cerere de chemare în judecată cu privire la anularea deciziei nr. 01/04 a Comisiei speciale, însă aceasta urma să se adreseze cu o cerere prealabilă către Consiliul raional Briceni, prin care să solicite anularea deciziei litigioase.

Astfel, acțiunea depusă de Liubov Voloșenco este în contradicție cu obligația de a respecta procedura prealabilă, ce constituie temei în sensul art. 207, alin. (2) lit. f) de a declara acțiunea inadmisibilă.

Completul specializat pentru examinarea acțiunilor în contencios administrativ al Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră concluzia instanței de apel privind declararea acțiunii inadmisibile ca fiind contradictorie circumstanțelor cauzei, fiind rezultată din interpretarea eronată a stării de fapt și a normelor de drept material.

Din materialele dosarului rezultă că Liubov Voloșenco la 11 noiembrie 2018 s-a adresat cu cerere către Comisia specială pentru examinarea cererii privind restituirea bunurilor confiscate în urma represiunilor politice pe lângă Consiliul raional Briceni, prin care a solicitat restituirea contravalorii bunurilor confiscate de la părinți și buneii.

Prin decizia nr. 01/04 din 28 martie 2019 Comisia specială a refuzat admiterea cererii de restituire a bunurilor sechestrate în urma represiunilor politice. (f.d. 2-10, vol. I)

La 02 mai 2019 Liubov Voloșenco s-a adresat cu prezenta acțiune, prin care a solicitat contestarea actului administrativ individual defavorabil și restituirea contravalorii bunurilor confiscate.

Conform prevederilor art. 258 din Codul administrativ, procedurile administrative și procedurile prealabile inițiate până la data intrării în vigoare a prezentului cod, care nu au fost finalizate până la 01 aprilie 2019, se vor finaliza conform prevederilor legale valabile până la data intrării în vigoare a prezentului cod, înainte de 01 aprilie 2019.

Astfel, pentru justa soluționare a speței, instanța de recurs reține că aplicabile cauzei sunt Legea contenciosului administrativ nr. 793-XIV din 10 februarie 2000, în vigoare la data inițierii procedurii administrative și Legea privind reabilitarea victimelor represiunilor politice nr. 1225-XII din 08 decembrie 1992.

În conformitate cu prevederile art. 1, alin. (2) din Legea nr. 793-XIV din 10 februarie 2000 orice persoană care se consideră vătămată într-un drept al său, recunoscut de lege, de către o autoritate publică, printr-un act administrativ sau prin nesoluționarea în termenul legal a unei cereri, se poate adresa instanței de contencios administrativ competente pentru a obține anularea actului, recunoașterea dreptului pretins și repararea pagubei ce i-a fost cauzată.

Completul specializat reiterează că, în conformitate art. 1 din legea menționată supra, orice persoană, care se consideră vătămată într-un drept al său, de către o autoritate publică, printr-un act administrativ *se poate adresa instanței de contencios administrativ competente pentru a obține anularea actului.*

Totodată, art. 14, alin. (1) din Legea nr. 793-XIV din 10 februarie 2000 indică expres că persoana care se consideră vătămată într-un drept al său, recunoscut de lege, printr-un act administrativ va solicita, printr-o cerere prealabilă, autorității publice emitente, în termen de 30 de zile de la data comunicării actului, revocarea, în tot sau în parte, a acestuia, *în cazul în care legea nu dispune altfel.*

În acest context, instanța de recurs subliniază că procedura prealabilă nu este obligatorie dacă legiuitorul a prevăzut expres în lege că acțiunea poate fi înaintată nemijlocit instanței de contencios administrativ. Astfel, pornind de la principiul *lex*

specialis derogat legi generali, dacă legiuitorul prevede expres o astfel de normă, instanțele de judecată nu pot declara inadmisibilă acțiunea depusă fără respectarea procedurii prealabile.

Comisia specială pentru examinarea cererilor privind restituirea bunurilor confiscate în urma represiunilor politice pe lângă Consiliul raional Briceni în pct. 2 din decizia nr. 01/04 din 28 martie 2019 a menționat că decizia poate fi contestată în modul prevăzut de legislația în vigoare. (f.d. 10, vol. I)

În conformitate cu prevederile art. 12¹ din Legea nr. 1225-XII din 08 decembrie 1992 decizia comisiei privind restituirea bunurilor, recuperarea valorii acestora sau achitarea compensațiilor poate fi contestată în instanța judecătorească.

Aici, instanța de recurs subliniază că legea specială a prevăzut expres că decizia Comisiei speciale se contestă direct în instanța de judecată. Astfel, se atestă că Liubov Voloșenco nu avea obligația de a respecta procedura prealabilă și corect a înaintat acțiunea în instanța de judecată.

Totodată, completul specializat reiterează că Liubov Voloșenco a solicitat anularea deciziei Comisiei speciale pentru examinarea cererilor privind restituirea bunurilor confiscate în urma represiunilor politice pe lângă Consiliul raional Briceni nr. 01/04 din 28 martie 2019 și restituirea bunurilor sau contravalorii bunurilor confiscate de la părinți și bunei în urma represiunilor politice.

În conformitate cu prevederile art. 206, alin. (1) din Codul administrativ o acțiune în contencios administrativ poate fi depusă pentru:

a) anularea în tot sau în parte a unui act administrativ individual (acțiune în contestare);

b) obligarea autorității publice să emită un act administrativ individual (acțiune în obligare);

c) impunerea la acțiune, la tolerare a acțiunii sau la inacțiune (acțiune în realizare);

d) constatarea existenței sau inexistenței unui raport juridic ori nulității unui act administrativ individual sau a unui contract administrativ (acțiune în constatare); sau

e) anularea în tot sau în parte a unui act administrativ normativ (acțiune de control normativ).

Din analiza pretențiilor înaintate rezultă că Liubov Voloșenco a depus o acțiune în obligare, iar potrivit art.208, alin.(3) din Codul administrativ dacă procedura prealabilă nu este prevăzută de lege, acțiunea în obligare se admite numai în cazul în care reclamantul a depus anterior la autoritatea publică competentă o cerere de emitere a actului administrativ individual.

În aceste circumstanțe, instanța de recurs menționează că atât Legea contenciosului administrativ nr. 793-XIV din 10 februarie 2000, în vigoare la data inițierii procedurii administrative, cât și Codul administrativ nu impune reclamantei obligarea respectării procedurii prealabile, astfel, concluzia instanței de apel precum că Liubov Voloșenco la depunerea acțiunii nu a respectat procedura prealabilă este eronată, ori această procedură nu este aplicabilă speței.

În concluzie, instanța de recurs consideră că refuzul Curții de Apel Bălți de a se pronunța pe fondul acestei pretenții din motiv că procedura prealabilă nu a fost respectată este absolut eronată, or procedura prealabilă nu este impusă de Legea specială nr. 1225-XII din 08 decembrie 1992.

Astfel, Curtea de Apel Bălți, declarând inadmisibilă acțiunea a adus atingere dreptului Liubov Voloșenco la un proces echitabil, consfințit în articolul 6 § 1 din Convenția pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale. Or,

principiul liberului acces la justiție presupune posibilitatea neîngrădită a celor interesați de a-l utiliza în formele și în modalitățile prevăzute de lege.

În acest context, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a reamintit în jurisprudența sa constantă că art. 6 § 1 garantează fiecărei persoane dreptul ca o instanță să se pronunțe cu privire la orice încălcare a drepturilor și obligațiilor sale cu caracter civil. Limitările impuse de legislația națională nu pot restrânge accesul liber pentru un justițiabil astfel încât dreptul său la o instanță să fie afectat în însăși substanța sa (cauza Faimblat v. România, hotărârea din 13 ianuarie 2009).

Din considerentele menționate și având în vedere faptul că Curtea de Apel Bălți nu s-a pronunțat pe fondul pretențiilor, corectarea erorii instanței de apel la judecarea cauzei în ordine de recurs nu este posibilă, nefiind examinat fondul litigiului, completul specializat pentru examinarea acțiunilor în contencios administrativ al Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia necesității admiterii recursului, casării deciziei din data de 16 martie 2021 a Curții de Apel Bălți și restituirii cauzei instanței de apel, pentru o nouă judecare în ordine de apel, în alt complet de judecată.

În conformitate cu art. 247, art. 248, alin. (1), lit. d) și alin. (2) din Codul administrativ, completul specializat pentru examinarea acțiunilor în contencios administrativ al Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție

decide:

Se admite recursul declarat de către Liubov Voloșenco.

Se casează decizia din data de 16 martie 2021 a Curții de Apel Bălți, emisă în cauza de contencios administrativ la acțiunea depusă de către Liubov Voloșenco împotriva Consiliului raional Briceni, persoană terță Ministerul Finanțelor cu privire la anularea actului administrativ și restituirea bunurilor sau contravalorii bunurilor confiscate în urma represiunii politice, cu remiterea cauzei la rejudecare la Curtea de Apel Bălți, în alt complet de judecată.

Decizia nu se supune niciunei căi de atac.

Președintele ședinței,
judecătorul

Tamara Chișca-Doneva

judecătorii

Nicolae Craiu

Nina Vascan

Victor Burduh

Maria Ghervas